

Číslo: 7072/2022-2023

SPRÁVA

o výsledkoch školskej inšpekcie

vykonanej v dňoch od **29. 03. 2023 do 30. 03. 2023**

Názov kontrolovaného subjektu	
Základná škola – Grundschule, Hradné námestie 38, Kežmarok	
Zriaďovateľ	Mesto Kežmarok

Vedúci zamestnanci kontrolovaného subjektu:

Mgr. Miroslav Beňko, riaditeľ školy

Mgr. Štefánia Mrozeková, zástupkyňa riaditeľa školy

Mgr. Nataša Pisarčíková, zástupkyňa riaditeľa školy

V súlade s poverením na **tematickú inšpekciu** č. 7072/2022-2023 zo dňa 20. 03. 2023 inšpekciu **vykonali:**

Mgr. Ľubomír Mitráš, školský inšpektor, ŠIC Prešov

PaedDr. Svetlana Chomjaková, školská inšpektorka, ŠIC Prešov

Mgr. Ivona Staníková, školská inšpektorka, ŠIC Prešov

1 PREDMET ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Stav vzdelávania žiakov cudzincov – odídencom z Ukrajiny

1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Kontrolovaným subjektom bola mestská plnoorganizovaná základná škola (ZŠ) s vyučovacím jazykom slovenským a nemeckým, ktorá vzdelávala 504 žiakov, z toho 208 žiakov na primárnom stupni vzdelávania a 296 žiakov na nižšom strednom stupni vzdelávania. V čase konania školskej inšpekcie školu navštevovalo **18 žiakov odídencom**, z ktorých boli 9 zaradení do tried primárneho vzdelávania a 9 do tried nižšieho stredného vzdelávania. Výchovno-vzdelávací proces žiakov zabezpečovali 40 pedagogickí zamestnanci¹, z toho 32 učiteľov vrátane 2 katechétov, 4 vychovávateľky, 3 pedagogické asistentky a 1 školská špeciálna pedagogička. Škola nemala vytvorený školský podporný tím.

Štátna školská inšpekcia zadala 8 žiakom odídencom a 68 ich slovenským spolužiakom vzdelávaným na 2. stupni dotazník zameraný na zistenie ich postojov k školskému prostrediu, k vzájomným vzťahom medzi žiakmi a učiteľmi a na prístup vyučujúcich počas edukačného procesu.

¹ Nikto zo zamestnancov školy nepochádzal z Ukrajiny a ani ukrajinský jazyk neovládal.

1.2 ZISTENIA A ICH HODNOTENIE

Zaraďovanie žiakov odídencom do vzdelávania

Riaditeľ školy v rozhovore uviedol, že **od marca 2022 prijal a zaradil** všetkých žiakov odídencom so statusom žiadateľa o dočasné útočisko hneď, ako ho o to požiadali priamo zákonní zástupcovia týchto žiakov. Žiaci odídenci boli do jednotlivých ročníkov **zaradovaní podľa ich veku** a s prihliadnutím na kapacitné možnosti tried.

Kontrovaná škola žiakov z Ukrajiny (UA) zaradila do 9 tried 1. až 7. ročníka v rozmedzí od 1 do 4 žiakov. **Samostatnú triedu** pre žiakov odídencom škola nezriadila. Riaditeľ školy v rozhovore uviedol, že na konci predchádzajúceho školského roka bolo v škole 16 žiakov odídencom, na začiatku školského roka 2022/2023 kontrolovaný subjekt evidoval už len 9 žiakov z UA. V priebehu aktuálneho školského roka riaditeľ školy prijal 11 nových žiakov odídencom a 2 zo školy odišli.

Učebný plán žiakov odídencom bol totožný s učebným plánom daného ročníka. Z rozhovoru s riaditeľom školy vyplynulo, že sa problémy s fluktuáciou žiakov z UA pri organizácii ich vzdelávania nevyskytovali. K úspešnému začleneniu ukrajinských žiakov do života školy a triedy významne prispieval vstupný rozhovor s rodičmi. Riaditeľ školy ho viedol s cieľom sprostredkovať rodičom a žiakom z UA základné informácie o systéme vzdelávania v Slovenskej republike, o organizácii vyučovania v škole, o záujmových útvaroch a o očakávaných požiadavkách, aby predišiel nedorozumeniam či neskorším ťažkostiam. Všetky vymeškané vyučovacie hodiny žiakov z UA boli ospravedlnené lekármi pre deti a dorast alebo zákonnými zástupcami. Triedni učitelia sa v rozhovore vyjadrili, že rodičia prejavovali dostatočný záujem o vzdelávanie ich detí, reagovali na výzvy od učiteľov, čím dochádzalo k zlepšovaniu v oblasti vzdelávania žiakov odídencom.

Aktivity školy na podporu osvojenia slovenského jazyka žiakmi odídencomi

V rozhovore triedni učitelia uviedli, že škola **nemala vypracovaný jednotný postup na prekonávanie jazykovej bariéry** pri výchove a vzdelávaní žiakov odídencom. Proces podpory na osvojenie slovenského jazyka (SJ) si zabezpečovali prevažne triedni učitelia sami. Vyučujúci uplatňovali na hodinách metódy a formy práce, ktoré prispôbovali individuálnym schopnostiam a potrebám žiakov z UA. **Základný ani rozširujúci kurz štátneho jazyka** škola v aktuálnom školskom roku **neorganizovala**. Kontrolovaná škola si vytvorila vlastný systém na podporu osvojovania SJ žiakov odídencom, ktorý sa im podľa vyjadrenia riaditeľa školy osvedčil. Ukrajinskí žiaci prejavovali záujem o doučovanie² SJ a aktívne sa ho zúčastňovali. Tieto doučovania škola realizovala ako krúžkovú činnosť a pri ich organizovaní nemali ťažkosti s personálnym zabezpečením, pričom tento spôsob zdokonaľovania žiakov odídencom v SJ si pochvalovali aj vyučujúci, ktorí oceňovali najmä dostatočnú schopnosť žiakov komunikovať v slovenčine.

² Škola vytvorila 3 skupiny žiakov (1. skupina – žiaci odídenci 1. a 2. ročníka; 2. skupina – žiaci odídenci 3. a 4. ročníka a 3. skupina – žiaci 5. a 6. ročníka, prípadne aj starší). Každá skupina žiakov sa stretávala pravidelne 2-krát týždenne v ranných hodinách pred vyučovaním a pod vedením pedagogických asistentiek si zdokonaľovali svoje komunikačné zručnosti.

Podmienky na odstránenie edukačných bariér žiakov odídencom

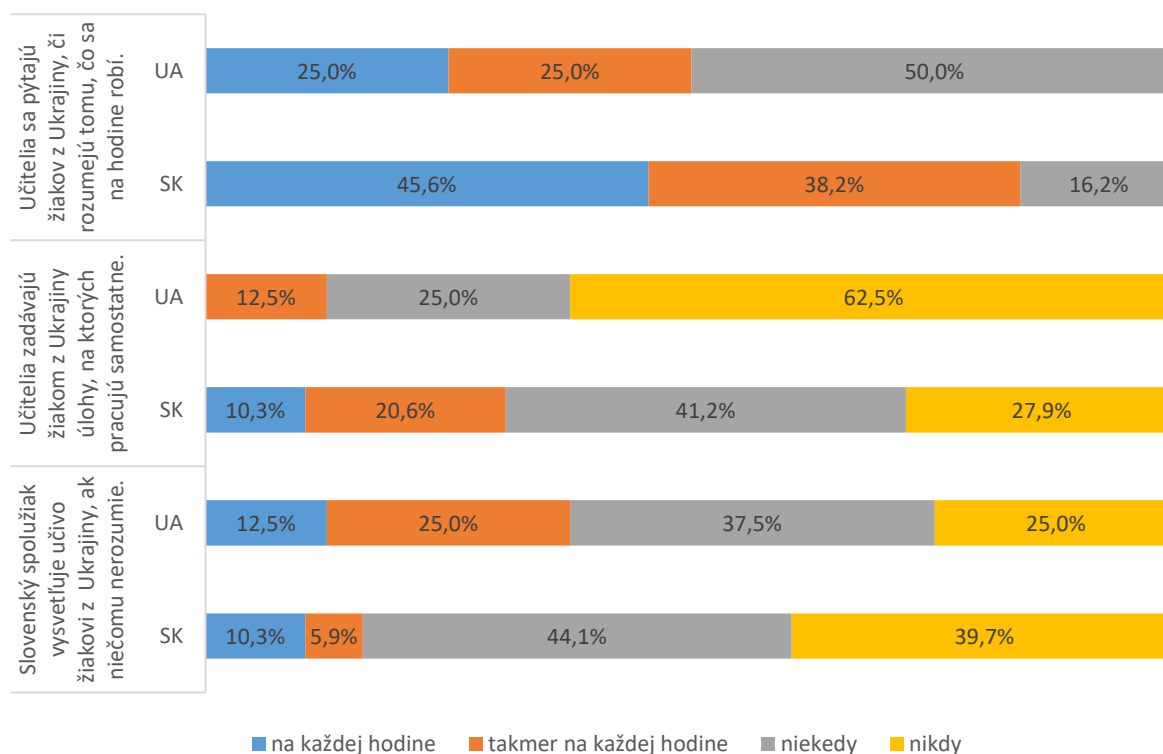
Podľa vyjadrení triednych učiteľov **úroveň vedomostí a zručností** ako aj ovládania SJ žiakov odídencom vyučujúci zisťovali bezprostredne po ich nástupe do školy vstupným pohovorom a preskúšaním, ale aj priebežne počas priameho vyučovacieho procesu. Jazyková úroveň ukrajinských žiakov sa líšila v závislosti od obdobia ich príchodu na Slovensko a zaradenia do školy. Z rozhovoru s učiteľmi vyplynulo, že žiaci z UA prichádzali do školských kolektívov v rôznom rozporení a potrebovali čas na to, aby preukázali svoje vedomosti a komunikačné schopnosti, a preto sa im venovali prevažne individuálne. Zreteľné zaostávanie žiakov odídencom v niektorých predmetoch nepotvrdila polovica vyučujúcich, práve naopak, poukázali na ich značné vedomosti prevažne z matematiky, aj keď ojedinele mali problémy s riešením slovných úloh. Ďalší triedni učitelia upozornili na mierne zaostávanie 2 žiakov v predmete geografia spôsobené nedostatočným ovládaním SJ a výrazné zaostávanie 1 žiaka primárneho vzdelávania v predmetoch prvouka a anglický jazyk.

Žiaci odídenci nemali vypracované **individuálne výchovno-vzdelávacie plány** zo slovenského jazyka a literatúry (SJL) ani z ostatných predmetov a preberali rovnaké učivo ako ostatní žiaci, čo v rozhovore potvrdili triedni učitelia aj riaditeľ školy. Žiakovi primárneho vzdelávania, ktorý s ťažkosťami zvládal základy SJ, triedna učiteľka upravila po prerokovaní v metodických orgánoch školy obsah vzdelávania zo SJL v 2. ročníku. Z **nástrojov a postupov** na prekonávanie jazykovej bariéry žiakov z UA učitelia využívali najmä individuálny prístup³, názorné vyučovanie⁴, rovesnícke učenie, kooperatívne formy práce, vysvetlenie učiva v ruskom jazyku, svojpomocne vypracované dvojazyčné pracovné materiály či online prekladače. Vyučujúca geografie v rozhovore uviedla, že pravidelne pripravovala pre žiakov odídencom jazykovo zjednodušený učebný materiál preberanej témy v ukrajinskom jazyku. V priebehu edukácie sa učitelia pravidelne alebo sporadicky uisťovali, či ukrajinskí žiaci porozumeli obsahu učiva a či pochopili pokynom na realizáciu činností, čo v dotazníku potvrdili všetci žiaci odídenci aj ich slovenskí spolužiaci (*Graf 1*). V prípade nejasností žiakom z UA ochotne učivo znova vysvetlili a na väčšine vyučovacích hodín ich posmeľovali k vyjadreniu vlastných názorov a úsudkov. Väčšina pedagógov sa v rozhovore vyjadrila, že viedli slovenských žiakov k pomoci žiakom odídencom v rámci vyučovacích hodín (rovesnícke učenie), čo považovali za veľký prínos. Tri štvrtiny (75 %) ukrajinských žiakov potvrdilo vyjadrenie vyučujúcich, že slovenskí spolužiaci im často, prípadne niekedy pomáhali, usmerňovali ich a vysvetľovali učebnú látku, ktorej na vyučovacej hodine neporozumeli.

³ Pomalšie tempo, menší rozsah obsahu, zadávanie upravených úloh a pod.

⁴ Obrazový materiál, učebnica Šlabikár a pod.

Graf 1 Podpora učiteľov a spolužiakov na vyučovacích hodinách žiakom odídencom

V kontrolovanom subjekte boli pri vzdelávaní žiakov nápomocné 3 pedagogické asistentky, výchovná poradkyňa a tiež školská špeciálna pedagogička, ktorá v prípade potreby mohla poskytovať odborné intervencie. Po prijatí žiakov do školy, podľa vyjadrenia riaditeľa školy, školská špeciálna pedagogička nevykonávala žiadne primárne rozhovory, pomocou ktorých by vedela zaznamenať prípadné problémy v učení sa alebo v správaní. Ďalej riaditeľ školy v rozhovore uviedol, že žiakom odídencom cieľnú podporu v oblasti psychického zdravia škola neposkytovala, ale ukrajinských žiakov, ich rodinných príslušníkov, ako aj slovenských žiakov zapájala do rôznych preventívnych programov⁵ s cieľom zlepšiť adaptáciu žiakov z UA nielen v rámci triedy, ale aj školy. Vyučujúce v rozhovore dodali, že spoločne so svojimi kolegami a vedením školy diskutovali o problémoch spojených so začleňovaním žiakov odídencom do triednych kolektívov a ich hodnotením na zasadnutiach metodických orgánov školy či vzájomnými neformálnymi rozhovormi počas prestávok v priestoroch zborovne.

V rámci metodických orgánov učitelia upravili **postup hodnotenia** ukrajinských žiakov a hodnotenie čo najviac individualizovali a zohľadňovali pokrok žiaka v úrovni ovládania SJ. V predchádzajúcom hodnotiacom období vyučujúci z dôvodu nedostatočnej slovnej zásoby SJ výsledky žiakov odídencom neklasifikovali, ale dosiahnutú úroveň vzdelávacieho štandardu posudzovali slovom *aktívne absolvoval/absolvovala*. V aktuálnom školskom roku po prerokovaní v metodických orgánoch boli žiaci odídencom klasifikovaní, no pri ich hodnotení sa pedagógovia zameriavali predovšetkým na úroveň nadobudnutých vedomostí v príslušnom predmete a nie na ich jazykový prejav. Žiakom, ktorí prišli do školy v priebehu aktuálneho

⁵ Divadelné predstavenie; predvianočná burza s charitatívnym zameraním.

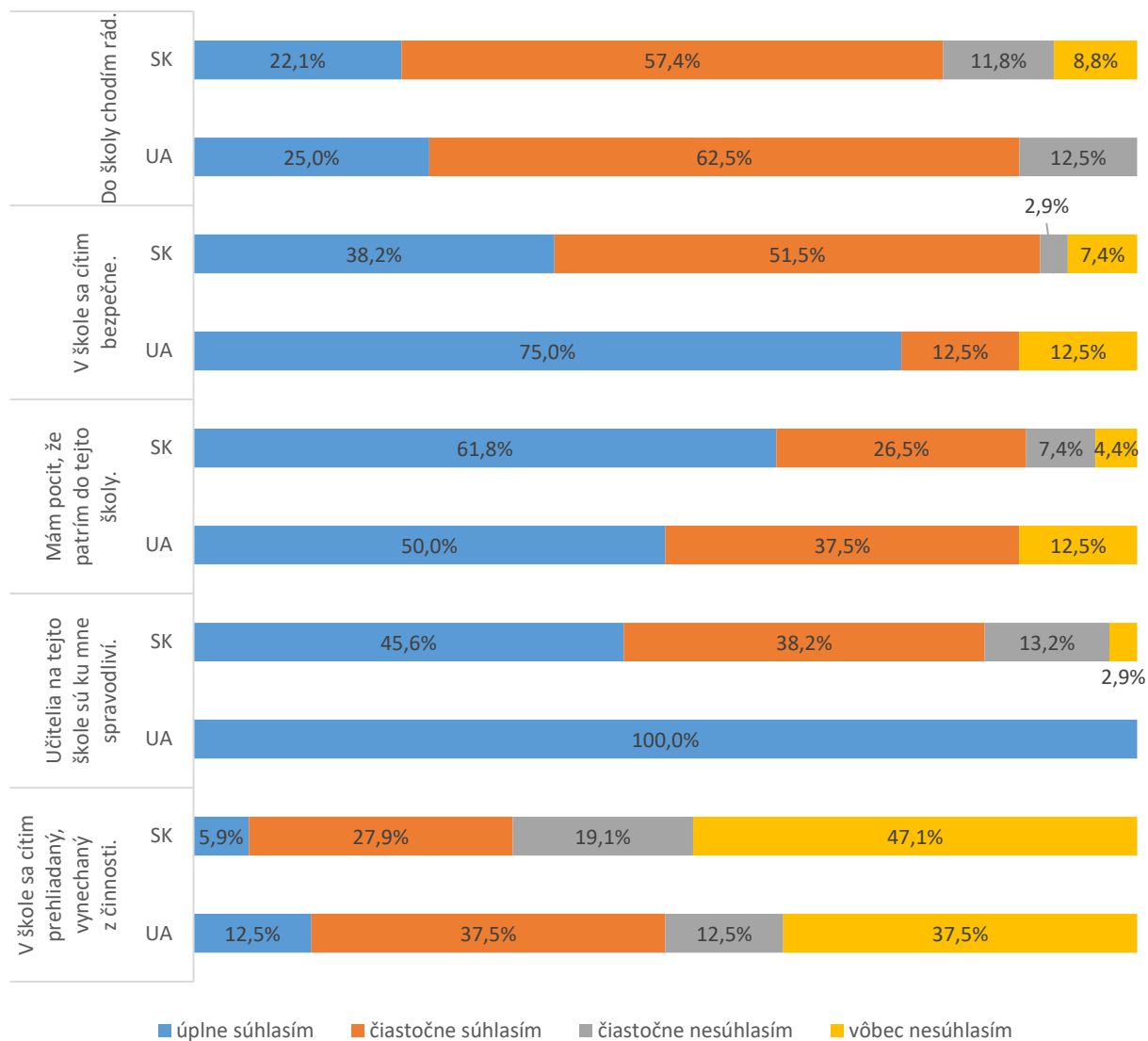
školského roku a boli v adaptačnom období, vyučujúci ich vedomosti v hodnotiacom období posudzovali slovom aktívne absolvoval/absolvoval. Učiteľky SJL nižšieho stredného vzdelávania sa na zasadnutí predmetovej komisie dohodli, že žiakom odídencom diktáty zo SJ nebudú hodnotiť známku a zameriavať sa budú prevažne na rozvoj ich komunikačných zručností a čitateľskej gramotnosti. Všetci vyučujúci v rozhovore zhodne uviedli, že v edukačnom procese pri vzdelávaní žiakov z UA kládli veľký dôraz na priebežné hodnotenie, motiváciu, pochvalu a povzbudenie. Riaditeľ školy v rozhovore poznamenal, že učitelia podľa potreby a záujmu žiakov odídencom realizovali pre nich **doučovanie**, čo v dotazníku potvrdila aj polovica ukrajinských žiakov.

Aktivity na **posilňovanie vzájomných vzťahov medzi žiakmi** z UA a ich spolužiakmi triedni učitelia v spolupráci s pedagogickými asistentkami realizovali prevažne v rámci triednických hodín a boli zamerané aj na utužovanie sociálnych vzťahov v triednom kolektíve. Niektorí žiaci prejavili záujem o krúžkovú činnosť, zúčastnili sa v spoločnosti svojich spolužiakov školských výletov a vychádzok do okolia mesta Kežmarok a Vysokých Tatier či boli organizátormi charitatívnych zbierok pre svojich rodákov na Ukrajine. Škola žiakov odídencom zapojila aj do vianočnej burzy a školského vianočného programu, ktorého sa aktívne zúčastnili aj zákonní zástupcovia týchto žiakov. Vyučujúci pri edukácii žiakov z UA **nevyužívali ukrajinský jazyk**.

Po začiatku vojnového konfliktu triedni učitelia komunikovali so žiakmi na túto tému na triednických hodinách a pripravovali ich na príchod žiakov odídencom aj do ich triedneho kolektívu. V diskusiách žiakov oboznamovali o spôsobe ich prijatia, o možnostiach pomoci pri ich začleňovaní do kolektívu, ako aj o alternatívach vzájomnej komunikácie. Riaditeľ školy v rozhovore uviedol, že v škole nezaznamenali žiadne závažné incidenty. Menšie vzájomné konflikty medzi slovenskými a ukrajinskými žiakmi zhodnotil ako bežné nezhody, ktoré vždy riešili pohovorom.

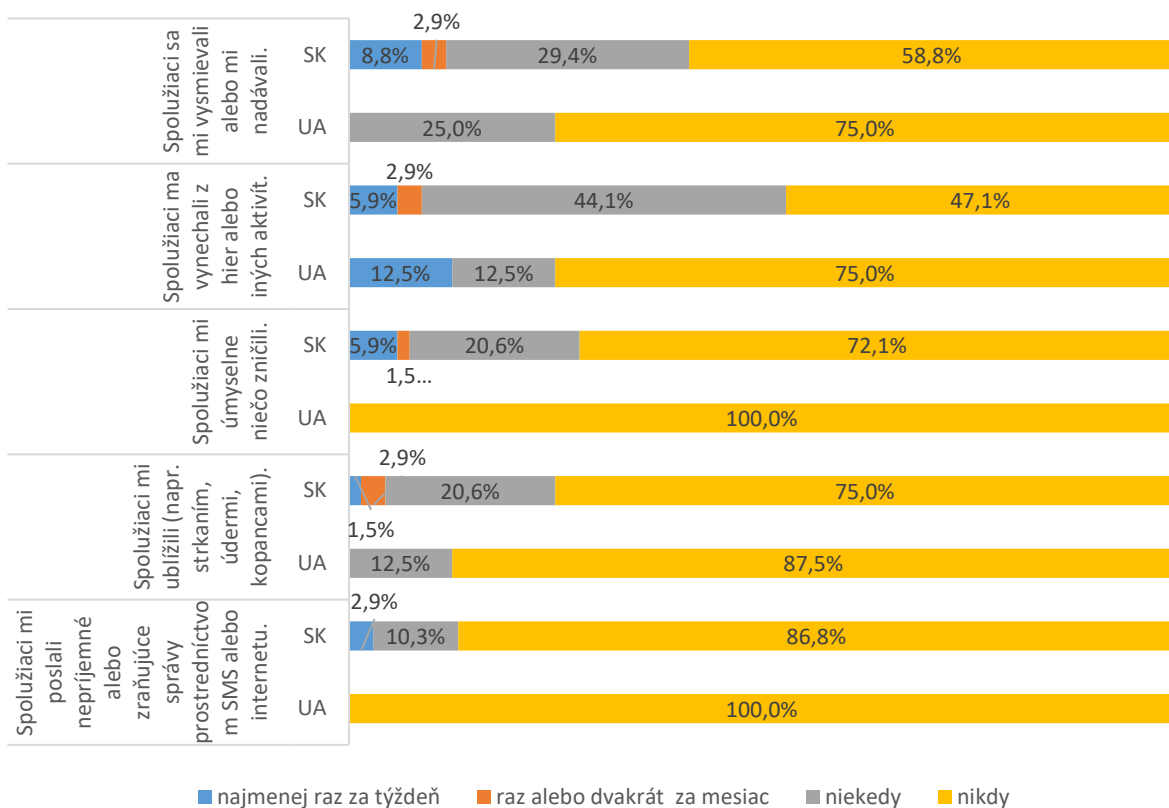
V rozhovore triedni učitelia zhodnotili vzájomné vzťahy ukrajinských a slovenských žiakov za optimálne, kedy sa žiaci odídencom dokázali úplne začleniť do triedneho kolektívu. V dotazníku viac ako štyri pätiny ukrajinských žiakov (87,5 %) ponímali školu ako bezpečný priestor, ktorého plnohodnotnou súčasťou sa cítili byť aj oni samotní. Všetci žiaci z UA na vyučujúcich oceňovali ich empatický a spravodlivý prístup k nim, aj keď polovica sa cítila byť v triede nepovšimnutá či vynechaná zo spoločných činností (*Graf 2*).

Graf 2 Spolupatričnosť žiakov ku škole

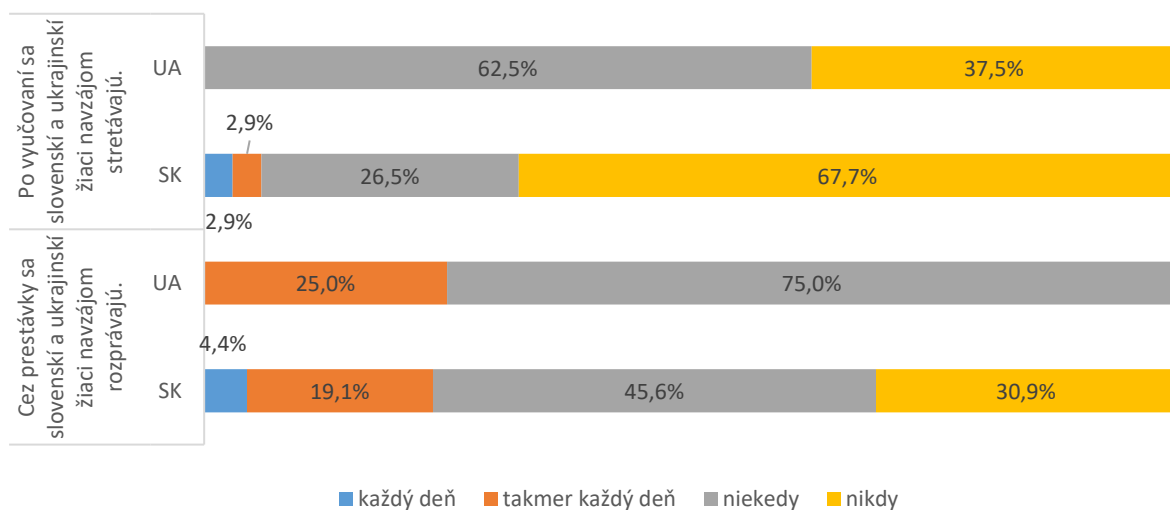
Vzájomné vzťahy so slovenskými spolužiakmi hodnotili v dotazníku žiaci z UA ako korektné a nenarušené, aj keď štvrtina z nich potvrdila vlastnú skúsenosť s nevhodným správaním spolužiakov spojeným s nadradeným postojom niektorých žiakov či ich vynechaním zo spoločných aktivít. Väčšina žiakov oboch skupín upevňovala vzájomné priateľské vzťahy a v škole sa ukrajinskí žiaci nestretli s úmyselným ničením svojich vecí alebo s prijatím neprijemných správ prostredníctvom sociálnych sietí (Graf 3).

Graf 3 Vzťahy žiakov v škole

Recipročné vzťahy spoločnými rozhovormi v čase prestávok budovali v rôznych frekvenciách všetci ukrajinskí žiaci so svojimi slovenskými spolužiakmi. K vzájomným stretávaniam a upevňovaniu kontaktov aj v čase mimo vyučovania občasne inklinovali takmer dve tretiny žiakov odídencom (62,5 %), avšak iba približne tretina (37,5 %) slovenských žiakov prejavila záujem o spoločné stretávania sa (Graf 4).

Graf 4 Nadväzovanie kontaktov medzi žiakmi

Spoluprácu školy so **zákonými zástupcami** žiakov z UA triedni učitelia charakterizovali ako dobrú. Rodičia niektorých žiakov sa zúčastňovali rodičovských združení a konzultačných hodín, avšak všetci bezodkladne reagovali na školou zasielané správy a v prípade potreby na vyzvanie prichádzali do školy. Vo väčšine prípadov boli však pri nadviazovaní kontaktu aktívnejší triedni učitelia, ktorí s rodičmi komunikovali prostredníctvom informačného systému EduPage alebo telefonickou formou. V prvých mesiacoch bola komunikácia triednych učiteľov so zákonými zástupcami žiakov z UA mierne sťažená pre jazykovú bariéru, ale učitelia ju dokázali prekonať aj využitím znalostí ruského jazyka riaditeľom školy. V súčasnosti je situácia lepšia, a to predovšetkým snahou ukrajinských rodičov komunikovať v SJ, v ktorom sa výrazne zlepšili. Z prítomných 8 žiakov odídcov nižšieho stredného vzdelávania sa 5 pravidelne alebo sporadicky zúčastňovali v popoludňajších hodinách aj **online vzdelávania** s učiteľmi nachádzajúcimi sa na území Ukrajiny.

Identifikácia potrieb školy pri vzdelávaní žiakov odídcov

Z rozhovorov s triednymi učiteľmi vyplynulo, že na **podporu žiakov odídcov** pri odstraňovaní jazykovej bariéry by bolo potrebné zavedenie základného a následne aj rozširujúceho jazykového kurzu štátneho jazyka. Pedagogickí zamestnanci by pri vzdelávaní žiakov z UA privítali dvojjazyčné učebné materiály, metodickú príručku na vyučovanie slovenského jazyka ako cudzieho jazyka (ako i ostatných všeobecno-vzdelávacích predmetov). V rozhovoroch tiež uviedli potrebu školského psychológa, ktorý by posudzoval psychický stav žiakov odídcov a poskytoval im intervencie hneď po prijatí na ZŠ. Riaditeľ školy by privítal spoločné stretnutie s odborníkmi a riaditeľmi iných škôl, ktorí sa venujú vzdelávaniu žiakov z UA. Cieľom týchto stretnutí by malo byť získavanie informácií⁶ týkajúcich sa dostupnosti služieb a iných podporných opatrení smerujúcich k bezproblémovému zaradeniu žiakov odídcov do edukačného procesu. Ďalej uviedol, že vzdelávanie detí z Ukrajiny si vyžaduje posilnenie personálnych kapacít v školách, najmä zo strany pedagogických asistentov, ako aj finančnú podporu na zabezpečenie materiálno-technického vybavenia⁷ školy a realizovanie mimoškolských aktivít⁸ žiakov. Pedagogickí zamestnanci by privítali vzdelávanie⁹, ktoré by bolo zamerané predovšetkým na rozvoj kompetencií učiteľov vyučovať v multikultúrnom a viacjazyčnom prostredí a vzdelávanie v oblasti duševného zdravia.

2 ZÁVERY

Kontrolovaný subjekt vytvoril pre vzdelávanie žiakov odídcov adekvátne podmienky, ktoré viedli najmä k prekonávaniu jazykovej bariéry, k eliminovaniu rozdielov vo vedomostiach a zručnostiach, ako aj k ich adaptácii na nové školské prostredie. Škola zaraďovala ukrajinských žiakov do jednotlivých ročníkov podľa veku a kapacitných možností tried.

Škola nemala stanovený jednotný postup na prekonávanie jazykovej bariéry pri vzdelávaní žiakov odídcov. Vyučujúci postupy vzdelávania prispôbovali

⁶ Metodické usmernenia k organizácii vzdelávania týchto detí (hodnotenie, ukončovanie štúdia na základnej škole, prijímanie na stredné školy, prestup na iný typ školy)

⁷ Lavice, notebooky.

⁸ Výlety, exkurzie, školy v prírode.

⁹ Webináre, metodické usmernenia online alebo prezenčnou formou.

ich individuálnym vedomostiam a zručnostiam. V aktuálnom školskom roku škola neorganizovala jazykový kurz slovenského jazyka, čo riaditeľ školy odôvodnil tým, že žiaci z UA ovládajú slovenčinu na dostatočnej úrovni. V oblasti zdokonaľovania komunikačných spôsobilostí kontrolovaný subjekt zabezpečil pre žiakov doučovanie.

Zreteľné rozdiely vo vedomostiach medzi žiakmi odídenkami a slovenskými žiakmi neboli podľa vyučujúcich zistené. Hodnotenie ich vedomostí bolo upravené v metodických orgánoch, pričom učitelia brali do úvahy jazykovú bariéru týchto žiakov. Ukrajinskí žiaci sa v škole cítili bezpečne a všetci považovali spolužiakov za priateľských a učiteľov za spravodlivých. Na podporu pozitívnych sociálnych vzťahov medzi žiakmi, ako aj na vytváranie bezpečného a zdravého školského prostredia škola organizovala rôzne aktivity. Triedni učitelia charakterizovali spoluprácu so zákonnými zástupcami za dobrú a jazykovú bariéru pri komunikácii s nimi za prekonateľnú bez vážnych problémov.

Ďalšou podporou pre skvalitnenie vzdelávania žiakov odídenkov by podľa pedagogických zamestnancov bolo personálne posilnenie, dostupnosť dvojjazyčných učebných materiálov pre vyučovanie jednotlivých predmetov, ako aj možnosť pre učiteľov vzdelávať sa v oblasti edukácie žiakov s iným ako materinským jazykom.

Podľa vyjadrenia triednych učiteľov a riaditeľa školy vzdelávanie žiakov odídenkov bolo na škole realizované bez závažných problémov. Aktivita a snaživosť žiakov v procese vzdelávania bola však výrazne vyššia u žiakov, ktorých rodiny plánujú na území Slovenska ostať aj po ukončení vojnového konfliktu na Ukrajine.

Zamestnanci, ktorých sa príslušné inšpekčné zistenia týkajú, boli s výsledkami a závermi oboznámení.

OPATRENIA ŠTÁTNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Na základe zistení a ich hodnotení uvedených v správe o výsledkoch školskej inšpekcie Štátna školská inšpekcia uplatňuje voči vedúcemu zamestnancovi kontrolovaného subjektu tieto opatrenia:

1. odporúča:

- a) realizovať základné a rozširujúce jazykové kurzy slovenského jazyka pre žiakov odídenkov,
- b) realizovať školskou špeciálnou pedagogickou depistáž u žiakov odídenkov zameranú na identifikovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov.

PÍ SOMNÉ MATERIÁLY POUŽITÉ PRI ŠKOLSKEJ INŠPEKCII

1. zoznam žiakov školy
2. rozvrh hodín
3. katalógové listy

Správu o výsledkoch školskej inšpekcie vyhotovil:

Školský inšpektor: Mgr. Ľubomír Mitráš

Dňa: 24. 04. 2023

PREROKOVANIE SPRÁVY

Na prerokovaní správy o výsledkoch školskej inšpekcie sa zúčastnili:

- a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Prešov:
Mgr. Ľubomír Mitráš

- b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:
Mgr. Miroslav Beňko

Prerokovanie správy o výsledkoch školskej inšpekcie potvrdzujú dňa 28. 04. 2023
v Prešove:

- a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Prešov:

Mgr. Ľubomír Mitráš

- b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Miroslav Beňko

Vyjadrenie vedúceho zamestnanca kontrolovaného subjektu, ktorého sa zistenia týkajú
(vedúci zamestnanec môže zaslať písomné vyjadrenie k obsahu správy do 5 pracovných dní od prerokovania)

Mgr. Miroslav Beňko, riaditeľ školy

Stanovisko školského inšpektora k vyjadreniu:

Mgr. Ľubomír Mitráš, školský inšpektor

Na vedomie

Úsek inšpekčnej činnosti